

ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Проаналізовано екологічні проблеми рибного господарства України.

Ключові слова: екологічна безпека, рибне господарство, аквакультури, рибні ресурси.

Abstract

Ecological problems of fishery of Ukraine are analyzed.

Keywords: environmental safety, fisheries, aquaculture, fishery resources.

Вступ

Рибне господарство – галузь господарства, до якої належить добування, переробка, відтворення і збільшення запасів риби та інших водних організмів у природних і штучних водоймах. Дає цінні харчові, кормові, лікарські й технічні продукти.

Метою роботи є проаналізувати екологічні проблеми рибного господарства.

Результати дослідження

Води України мають близько 200 (за іншими даними – 180) видів риби: 110 у річках, 180 – у морі (близько 90 видів живуть і в прибережних частинах Азовського та Чорного морів, і в ріках, що впадають у ці моря). Переважна більшість видів риби є промисловими; кілька десятків не мають промислового значення з уваги на свою нечисленність, малий розмір чи отруйність; серед промислових ледве близько 10% має більше значення, і на них припадає більшість улову. Риби внутрішніх водойм України трапляються такі, що постійно живуть у річках, озерах чи ставах, такі, що обмежені у своєму поширенні окремими річками, такі, що живуть водночас і в річках і в лиманах; прохідні (осетри, білуга, оселедець та ін.), що частину життя проводять у морі, частину – в річках, ще ін., що живуть в опріснених, прилеглих до гирла рік ділянках моря і входять у річки для нересту та зимівлі. Рибою, яка живе у річці, але на нерест іде у море, є вугор. Рибальство на внутрішніх водах вже не має добрих умов розвитку, бо води України все більше стають занечищені, а для їх очищення вкладається замало коштів. Ряд видів риби винищено, на що вплинув також її хижацький вилов. Річкове рибне господарство мало в Україні до початку 19 ст. найбільше значення. Серед рік України основне рибогосподарство значення мають Дніпро (з його приток – головне Прип'ять і Десна), нижній Дунай, менше Дністер, Південний Буг і Сіверський Донець.

У сточищі Дніпра налічується 66 видів риби (у пригирловій частині); основними промисловими видами є: лящ, судак, короп, лин, щука, сом, окунь. Багатий на рибу нижній Дунай – 71 вид, серед них велике промислове значення мають: білуга, осетер, севрюга, стерлядь, сом, лин, короп, щука і оселедець, що заходять з моря. Чимало риби має Південний Буг, зокрема у пригирловій частині (70 видів; у середньому – близько 30), серед них найголовніші: короп, лящ, плітка, червоноперка, окунь, карась. Іхтіофауна Дністра нараховує 57 видів (у верхів'ї переважають марена, підуст, головець та інші види, що живуть у поточній воді; у нижній – плітка, краснопірка, окунь, бичок, чехоня, лящ та ін.); Сіверський Донець – 44 види (лящ, підуст, в'язь, щука й ін.). Деяку роль у відтворенні рибних запасів великих річок відіграють їхні притоки. Крім риби, властивих фауни України, у деяких річках трапляються риби-вселенці (сонячний окунь, сомик, гамбузія). За останні роки ведуться дослідження над

акліматизацією сигів; з Далекого сходу завезено для акліматизації білого і чорного амура, амурського сазана, білого та пістряного товстолобика.

Озерне господарство зосереджене переважно на Поліссі й у заплаві нижньої течії Дунаю. На Поліссі є 268 озер загальною площею 16 000 га; у них є 32 види риб, у тому числі: лящ, плітка, краснопірка, щука, окунь, лин, карась, йорж, каналний сом; промислова рибопродуктивність окремих озер є від 7,5 до 40 кг/га. Водяна площа основного фонду наддунайських озер є близько 45 000 га з рибопродуктивністю від 21 до 73 кг/га; цінніші види: сазан, лящ, судак, щука, менше цінні: окунь, краснопірка, бички, тюльки, верховодка та ін. Найінтенсивнішою формою рибного господарства є ставкове. Ставковий фонд України (близько 22 000 ставків) становить лише близько 170 000 га водної площі, з них зариблено близько 75 000 га; щорічний вилов риби у них – близько 30 000 т. Пересічна рибопродуктивність ставків (станом на 1970 р.) – 720 кг/га. Основним об'єктом тепловодного ставкового рибного господарства є короп, холодноводного – пструг (головним чином - у горах).

У ставковому рибному господарстві розгорнена племінна робота, спрямована на поліпшення спадкових якостей і підвищення продуктивності риби. В Україні виведено дві породи коропа – український лускатий і український рамчастий, які на 20% продуктивніші, ніж безпородний дзеркальний короп.

Тому Україна постійно імпортує продукцію у партнерів-нерезидентів. Розглянувши низку проблем рибопереробного комплексу України, слід відзначити, що збільшення обсягів вилову риби можливе у Дніпровських водосховищах, зокрема, за рахунок поліпшення умов природного відтворення риб шляхом проведення загальної меліорації мліководдя та збільшення обсягів вселення рибопосадкового матеріалу цінних видів риб в Кременчуцьке та Дніпродзержинське водосховища.

Висновки

Слід зауважити, що доцільно продовжувати роботу, спрямовану на переорієнтацію господарств внутрішніх водойм на широке впровадження ресурсозберігаючих технологій з переходом підприємств на прогресивні технології вирощування товарної риби. Специфічні особливості галузі рибної промисловості вимагають здійснення невідкладної державної підтримки щодо створення сприятливих умов у сфері кредитування та залучення інвестицій. Результати аналізу економічної ситуації України у галузі рибної промисловості, що склалася в рибному господарстві внутрішніх водоймищ, а також тенденції можливих змін свідчать, що в разі відсутності державної підтримки галузі не будуть подолані негативні закономірності в її розвитку. Велику увагу приділяють меліорації водойм. Деяке значення для рибного господарства мають також водосховища питної води, іригаційні та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грициняк І.І., Гринжевський М.В., Третяк О.М., Ківа М.С., Мрук а.і. Фермерське рибництво - К Герб, 2008. - 560 с.

2. Кражан С. А. Естественная кормовая база водоемов и методы её определения при интенсивном ведении рыбного хозяйства / С. А. Кражан, Л. И. Лупачева. — Львов : Областная типография, 1991. — 102 с.

Накул Александр Иванович — студент групи ЕКО-176, інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Науковий керівник: *Трач Ірина Анатоліївна* — канд. техн. наук, доцент кафедри екології та екологічної безпеки, Вінницький національний технічний університет

Nakul Aleksander I. — Department of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: *Trach Iryna A.* — Dr. Sc. (Eng.), Associate Professor of Ecology and Environmental Safety, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.